

Bruxelles, 22.9.2023.
COM(2023) 543 final

KOMUNIKACIJA KOMISIJE EUROPSKOM PARLAMENTU I VIJEĆU

Sedmo godišnje izvješće o Instrumentu za izbjeglice u Turskoj

Sadržaj

1. Uvod.....	1
1.1. Turska i izbjeglička kriza	1
1.2 Odgovor EU-a na krizu i uspostava Instrumenta.....	2
2. Funkcioniranje Instrumenta.....	4
3. Financijski kapacitet, trajanje i priroda financiranja	4
4. Provedba Instrumenta.....	7
5. Praćenje i evaluacija.....	13
6. Nadzor	14
7. Komunikacija i vidljivost	14
8. Zaključak i sljedeći koraci.....	14

1. Uvod

U skladu s člankom 8. stavkom 1. Odluke Komisije od 24. studenoga 2015.¹ o usklađivanju mjera Unije i država članica koordinacijskim mehanizmom (dalje u tekstu „Odluka”) Komisija redovito izvješćuje Europski parlament i Vijeće o provedbi Instrumenta za izbjeglice u Turskoj (dalje u tekstu „Instrument”). U skladu s člankom 8. stavkom 2. Odluke Komisija svake godine podnosi izvješće Europskom parlamentu i Vijeću o provedbi Instrumenta. Prvo godišnje izvješće o Instrumentu objavljeno je u ožujku 2017.² Sva godišnja izvješća dostupna su na internetskim stranicama Instrumenta za izbjeglice. U ovo su izvješće uključeni podaci do veljače 2023.

1.1. Turska i izbjeglička kriza

Turska je zbog svojeg zemljopisnog položaja važna zemlja prihvata i tranzita za izbjeglice i migrante. Primila je više od četiri milijuna izbjeglica, što je najveći broj u svijetu. Među njima je više od 3,5 milijuna registriranih sirijskih izbjeglica³ i oko 305 000 registriranih izbjeglica i tražitelja azila uglavnom iz Afganistana, Iraka, Irana i Somalije^{4 5}. Njihova je brojnost znatno utjecala na zajednice domaćine. Dugotrajna raseljenost sirijskih izbjeglica u Turskoj i sve veći broj nezakonitih dolazaka iz Afganistana u Tursku koji su uslijedili nakon krize u ljeto 2021. izazov su za socijalnu koheziju izbjeglica, migranata i zajednica domaćina, posebno u kontekstu gospodarske krize.

Turska i dalje ulaže znatne napore u prihvaćanje i zadovoljavanje potreba više od četiri milijuna izbjeglica i migranata te je ponovno naglasila svoju predanost provedbi Izjave EU-a i Turske iz ožujka 2016.⁶ Iako se Turska nije suočila s masovnim priljevom migranata i izbjeglica zbog pogoršanja sigurnosnog stanja u Afganistanu, pritisak se nastavio duž tursko-iranske granice. Izjava je 2022. nastavila davati rezultate. Međutim, broj dolazaka nezakonitih migranata povećao se 2022. na svim rutama u odnosu na 2021. Nadalje, iako se preseljenje izbjeglica u države članice EU-a nastavilo nakon kratke stanke zbog pandemije bolesti COVID-19, Turska je zadržala obustavu vraćanja s grčkih otoka uvedenu u ožujku 2020.

Na sjednici u listopadu 2020. Europsko vijeće pristalo je započeti s provedbom pozitivnog programa EU-a i Turske. Utvrđena su četiri prioriteta područja: poboljšanje funkcioniranja carinske unije i ponovno otvaranje rasprava o njezinoj modernizaciji, migracije i potpora izbjeglicama, dijalozi na visokoj razini te međuljudski kontakti i mobilnost. Na sjednici u lipnju 2021. Europsko vijeće potvrdilo je spremnost EU-a na jačanje postupne, proporcionalne i reverzibilne suradnje s Turskom u nizu područja od zajedničkog interesa pod uvjetima

---

¹ Odluka Komisije C(2015) 9500 od 24. studenoga 2015. o usklađivanju mjera Unije i država članica koordinacijskim mehanizmom – Instrumentom za izbjeglice u Turskoj, kako je izmijenjena Odlukom Komisije C(2016) 855 od 10. veljače 2016.

² https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/sites/near/files/170302_facility_for_refugees_in_turkey_first_annual_report.pdf

³ <https://en.goc.gov.tr/temporary-protection27>

⁴ <https://en.goc.gov.tr/irregular-migration>

⁵ Turski sustav azila specifičan je zbog toga što je pri potpisivanju Protokola iz New Yorka iz 1967. uz Ženevsku konvenciju iz 1951. Turska izrazila rezervu. Zbog toga velika većina izbjeglica u Turskoj ne može podnijeti zahtjev za potpuni status izbjeglice, već samo za „uvjetni” status izbjeglice kojim se, ako se odobri, boravak u zemlji ograničava do trenutka „preseljenja izbjeglice u treću zemlju”.

⁶ <http://www.consilium.europa.eu/hr/press/press-releases/2016/03/18-eu-turkey-statement/>

utvrđenima u ožujku 2021. i u prethodnim zaključcima Europskog vijeća. Dijalog na visokoj razini između EU-a i Turske o migracijama i sigurnosti održan je u listopadu 2021. u Ankari.

Na sastanku u lipnju 2021. Europsko vijeće pozvalo je Komisiju da bez odgode iznese službene prijedloge za nastavak financiranja sirijskih izbjeglica i zajednica domaćina u Turskoj, Jordanu, Libanonu i drugim dijelovima regije u skladu s izjavom članova Europskog vijeća iz ožujka 2021. i u kontekstu cjelokupne migracijske politike EU-a. Komisija je dodijelila 3 milijarde EUR iz proračuna EU-a za potporu izbjeglicama u Turskoj za razdoblje 2021.–2023. te je dosad izdvojila 2,2 milijarde EUR za osnovne potrebe i socioekonomsku potporu, obrazovanje, upravljanje granicama i zaštitu.

Potresi u Turskoj i Siriji u veljači 2023.

Nakon razornih potresa u Turskoj i Siriji u veljači 2023. Europska unija odmah je mobilizirala timove za potragu i spašavanje za Tursku nakon što je ta zemlja zatražila aktivaciju Mehanizma EU-a za civilnu zaštitu. Timove za potragu i spašavanje i medicinske jedinice poslala je 21 država članica. Aktiviran je i satelitski sustav EU-a Copernicus za pružanje usluga mapiranja u hitnim situacijama, a Koordinacijski centar za odgovor na hitne situacije EU-a bio je u izravnom kontaktu s tijelima u Turskoj radi koordinacije daljnje potpore prema potrebi. EU će nastaviti pružati potporu turskom narodu te je 20. ožujka u Bruxellesu organizirao donatorsku konferenciju kako bi se od međunarodne zajednice mobilizirala sredstva za pomoć stanovništvu Turske i Sirije. Osigurano je ukupno 7 milijardi EUR, među ostalim za 1,7 milijuna izbjeglica u pogođenim područjima.

1.2 Odgovor EU-a na krizu i uspostava Instrumenta

Europska unija i njezine države članice 2015. odlučile su intenzivirati politički i financijski angažman kako bi pomogle Turskoj u primanju izbjeglica. Kao odgovor na poziv država članica EU-a u kojem su zatražena znatna dodatna sredstva za potporu izbjeglicama u Turskoj, Odlukom Komisije od 24. studenoga 2015., koja je izmijenjena 10. veljače 2016.⁷, a zatim ponovno 14. ožujka i 24. srpnja 2018., uspostavljen je Instrument za izbjeglice u Turskoj. Taj je instrument mehanizam za koordiniranje mobilizacije sredstava stavljenih na raspolaganje u okviru proračuna EU-a i dodatnih doprinosa država članica koji su uključeni u proračun EU-a kao vanjski namjenski prihod. Države članice politički su se obvezale dati nacionalne doprinose u okviru Zajedničkog dogovora država članica EU-a i Europske komisije, koji su predstavnici vlada država članica donijeli 3. veljače 2016. i koji je ažuriran pri postizanju dogovora o drugoj tranši Instrumenta⁸. Zajedničkim dogovorom uspostavljen je i okvir za uvjete. Za prvu tranšu Instrumenta (2016.–2017.) dodijeljen je ukupan iznos od 3 milijarde EUR. Te 3 milijarde EUR stavljene su na raspolaganje povrh 345 milijuna EUR⁹ koje je Komisija već dodijelila Turskoj kao odgovor na sirijsku izbjegličku krizu prije početka

⁷ Odluka Komisije C(2016) 60/03 od 10. veljače 2016. o Instrumentu za izbjeglice u Turskoj o izmjeni Odluke Komisije C(2015) 9500 od 24. studenoga 2015.

⁸ <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-11329-2018-INIT/en/pdf>

⁹ Financijska sredstva mobilizirana od 2013. do 2015. u okviru instrumenata za vanjsko financiranje kao što su Instrument za humanitarnu pomoć (HUMA), Instrument prepristupne pomoći (IPA) i Instrument za doprinose stabilnosti i miru (IcSP), uključujući niz aktivnosti koje provodi Uzajamni fond EU-a kao odgovor na sirijsku krizu (EUTF).

provedbe Instrumenta i uz bilateralnu pomoć država članica¹⁰. Dodatne 3 milijarde EUR stavljene su na raspolaganje za drugu tranšu Instrumenta (2018.–2019.), čime je ukupna vrijednost Instrumenta porasla na 6 milijardi EUR. Instrument je operativan od 17. veljače 2016., odnosno prvog sastanka Upravljačkog odbora. Nakon tog sastanka Komisija je ubrzo ugovorila prve projekte u okviru Instrumenta. Do 31. prosinca 2020. Komisija je dodijelila cijelu operativnu omotnicu Instrumenta. Od ukupno 6 milijardi EUR do kraja 2022. isplaćeno je 5 milijardi EUR.

Šefovi država i vlada država članica Europske unije i Turske ponovno su 18. ožujka 2016. potvrdili svoju predanost provedbi Zajedničkog akcijskog plana te dogovorili daljnje mjere za produbljanje odnosa EU-a i Turske i rješavanje migracijske krize¹¹. Turska i Europska unija prepoznale su da su potrebne dodatne, brze i odlučne mjere. Konkretnije, u Izjavi EU-a i Turske od 18. ožujka 2016. (dalje u tekstu „Izjava”) pozvalo se, među ostalim, da se uništi poslovni model krijumčara i migrantima ponudi alternativa ugrožavanju vlastitih života te da se tako zaustave nezakonite migracije iz Turske u EU i ubrza provedba Instrumenta.

Ukupan broj dolazaka iz Turske u Grčku, Italiju i Bugarsku 2022. iznosio je 33 460 u usporedbi s 21 295 dolazaka 2021. (povećanje od 58 %). Zabilježena su 15 582 dolaska u Grčku u usporedbi sa 7 443 dolaska 2021. (povećanje od 209 %), 15 805 u Italiju u usporedbi s 12 916 dolazaka 2021. (povećanje od 22 %) i 1 900 u Bugarsku u usporedbi s 936 dolazaka 2021. (povećanje za više od 200 %). Zabilježena su 173 dolaska iz Turske u Rumunjsku. Migracijska ruta iz Turske prema Cipru i dalje je vrlo aktivna. Ukupan broj nezakonitih dolazaka u područja pod kontrolom Vlade Cipra 2022. iznosio je 18 260 (17 437 nakon prelaska zelene crte razgraničenja i 823 brodom iz Sirije i Turske), što je povećanje od 56 % u odnosu na 2021.

Turska se i dalje suočava sa znatnim migracijskim pritiskom. Broj nezakonitih migranata deportiranih iz Turske u treće zemlje 2022. iznosio je 124 441, što je povećanje od 161 % u odnosu na 2021. Prema podacima Uprave za upravljanje migracijama u odnosu na 2021. Turska je 2022. zabilježila rast povratka afganistanskih državljana od 206 %, pakistanskih državljana od 28 % i stranaca s drugim državljanstvima od 180 %. U 2022. spriječen je ulazak 280 206 nezakonitih migranata u zemlju.

Nastavljena je provedba programa preseljenja „jedan za jedan” u skladu s Izjavom. Od travnja 2016. do veljače 2023. iz Turske je u EU preseljeno 37 397 sirijskih izbjeglica. U skladu s Izjavom od 2016. s grčkih otoka u Tursku vraćeno je 2 140 migranata. Turska tijela nisu opozvala svoju odluku iz ožujka 2020. o obustavi operacija vraćanja na temelju Izjave te otad nije provedena nijedna operacija vraćanja unatoč opetovanim zahtjevima grčkih tijela i Europske komisije¹². Države članice nisu aktivirale dobrovoljni humanitarni program prihvata

---

¹⁰ Od početka krize EU je mobilizirao sve političke i humanitarne alate koji su mu na raspolaganju za potporu sirijskom narodu; od početka krize 2011. zajednički je izdvojeno 24,9 milijardi EUR humanitarne pomoći te pomoći za stabilizaciju i otpornost – https://eeas.europa.eu/headquarters/headquarters-homepage/93313/node/93313_en.

¹¹ <http://www.consilium.europa.eu/hr/press/press-releases/2016/03/18-eu-turkey-statement/>

¹² U skladu s novom grčkom ministarskom odlukom Turska će se smatrati sigurnom trećom zemljom za podnositelje zahtjeva za azil iz Pakistana, Bangladeša, Sirije, Afganistana i Somalije. Zahtjevi državljana iz prethodno navedenih državljanstava mogu se na temelju toga smatrati nedopuštenima, a podnositelji zahtjeva bit će vraćeni u Tursku, gdje se smatraju sigurnima i imaju mogućnost zatražiti status izbjeglice.

koji se može aktivirati nakon prestanka nezakonitih prelazaka između Turske i EU-a ili barem nakon što se ti prelasci znatno i održivo smanje.

2. Funkcioniranje Instrumenta

Instrument je koordinacijski mehanizam koji omogućuje brzu, učinkovitu i djelotvornu mobilizaciju pomoći EU-a izbjeglicama u Turskoj uz osiguravanje dobrog financijskog upravljanja. Instrumentom se jamči optimalna mobilizacija postojećih financijskih instrumenata EU-a, u obliku humanitarne i/ili razvojne pomoći, kako bi se osiguralo sveobuhvatno i koordinirano ispunjavanje potreba izbjeglica i zajednica domaćina¹³.

Upravljački odbor Instrumenta pruža strateške smjernice u pogledu prioriteta, vrsta aktivnosti koje treba podupirati, iznosa koji će se dodijeliti i financijskih instrumenata koje treba mobilizirati te, kad je primjereno, u pogledu uvjeta povezanih s provedbom obveza Turske u okviru Zajedničkog akcijskog plana EU-a i Turske od 29. studenoga 2015. (dalje u tekstu „Zajednički akcijski plan”)¹⁴. Tijekom 2022., sedme godine provedbe Instrumenta, održana su dva sastanka Upravljačkog odbora 23. lipnja i 8. prosinca.

Važne su i održivost intervencija Instrumenta i suodgovornost turskih tijela. Određivanje prioritetnih područja za pomoć temelji se na sveobuhvatnoj i neovisnoj procjeni potreba¹⁵, pri čemu se posebna pozornost posvećuje ranjivim skupinama. Procjena potreba ažurirana je 2018.¹⁶

U okviru Instrumenta koordinira se financiranje iz sljedećih instrumenata za vanjsko financiranje¹⁷: humanitarne pomoći¹⁸, Europskog instrumenta za susjedstvo¹⁹, Instrumenta za razvojnu suradnju²⁰, Instrumenta pretpristupne pomoći (IPA)²¹ i Instrumenta za doprinos stabilnosti i miru²². Mjere koje se financiraju iz proračuna Unije provode se u skladu s financijskim pravilima i uredbama koje se primjenjuju na izravno i neizravno upravljanje.

Uvjet je za pružanje pomoći da se Turska strogo pridržava obveza iz Zajedničkog akcijskog plana i Izjave.

3. Financijski kapacitet, trajanje i priroda financiranja

Ukupan proračun koordiniran u okviru Instrumenta iznosi 6 milijardi EUR, mobiliziranih u dvije tranše. Projekti u okviru prve i druge tranše traju najkasnije do sredine 2025., s time da

---

¹³ Odluka Komisije C(2015) 9500 od 24. studenoga 2015., članak 2. Ciljevi Instrumenta.

¹⁴ Vidjeti članak 5. stavak 1. Odluke Komisije C(2015) 9500, kako je izmijenjena Odlukom Komisije C(2016) 855.

¹⁵ https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/sites/near/files/2016_needs_assessment.pdf

¹⁶ https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/sites/near/files/updated_needs_assessment.pdf

¹⁷ Doprinosi iz Europskog instrumenta za susjedstvo i Instrumenta za razvojnu suradnju preneseni su i pruženi u okviru Instrumenta pretpristupne pomoći i Uzajamnog fonda EU-a. U načelu su svi doprinosi iz Instrumenta u Uzajamni fond EU-a (iz Instrumenta pretpristupne pomoći (IPA) i u manjoj mjeri iz Instrumenta za razvojnu suradnju) pruženi kao nehumanitarna pomoć.

¹⁸ Uredba Vijeća (EZ) br. 1257/96 o humanitarnoj pomoći, SL L 163, 2.7.1996., str. 1.

¹⁹ Uredba (EU) br. 232/2014 Europskog parlamenta i Vijeća o uspostavi Europskog instrumenta za susjedstvo, SL L 77, 15.3.2014., str. 27.

²⁰ Uredba (EU) br. 233/2014 Europskog parlamenta i Vijeća o uspostavi Instrumenta financiranja za razvojnu suradnju, SL L 77, 15.3.2014., str. 44.

²¹ Uredba (EU) br. 231/2014 Europskog parlamenta i Vijeća o uspostavi Instrumenta pretpristupne pomoći, SL L 77, 15.3.2014., str. 11.

²² Uredba (EU) br. 230/2014 Europskog parlamenta i Vijeća o uspostavi Instrumenta za doprinos stabilnosti i miru, SL L 77, 15.3.2014., str. 1.

su mnogi projekti iz prve tranše već dovršeni te bi većina projekata trebala završiti prije tog roka. Iznimno, zbog pandemije bolesti COVID-19 produljeno je razdoblje provedbe za projekte u okviru posebne mjere za 2016. u vrijednosti od 1,6 milijardi EUR, što će omogućiti da se ostvare svi navedeni ciljevi predmetnih projekata.

U prvoj tranši, koja je iznosila 3 milijarde EUR, 1 milijarda EUR mobilizirana je iz proračuna EU-a, a 2 milijarde EUR u bilateralnim doprinosima država članica²³. U drugoj tranši, koja je također iznosila 3 milijarde EUR, iz proračuna EU-a osigurane su 2 milijarde EUR, a od država članica 1 milijarda EUR²⁴.

Kad je riječ o proračunskim sredstvima EU-a, od 1 milijarde EUR iz proračuna EU-a za razdoblje 2016.–2017. 250 milijuna EUR mobilizirano je 2016., a 750 milijuna EUR u 2017. Od ukupno 2 milijarde EUR iz proračuna EU-a za razdoblje 2018.–2019. 550 milijuna EUR mobilizirano je 2018., a ostatak 2019.

Kad je riječ o doprinosima država članica Instrumentu, u prvoj su tranši iznosili 677 milijuna EUR u 2016., 847 milijuna EUR u 2017., 396 milijuna EUR u 2018. i 80 milijuna EUR u 2019. Za drugu tranšu doprinosi država članica iznosili su 68 milijuna EUR u 2018., 202 milijuna EUR u 2019., 265 milijuna EUR u 2020., 166 milijuna EUR u 2021. i 165 milijuna EUR u 2022., a preostala plaćanja (134 milijuna EUR) planirana su za 2023. Doprinosi država članica uplaćuju se izravno u proračun EU-a u obliku vanjskog namjenskog prihoda u skladu s člankom 21. stavkom 2. točkom (a) podtočkom ii. Financijske uredbe te se raspodjeljuju u proračunske linije Instrumenta za pretpristupnu pomoć i Instrumenta za humanitarnu pomoć.

I dalje se održava zadovoljavajuća ravnoteža između učestalosti uplata doprinosa država članica u Instrument i učestalosti isplata na temelju tih doprinosa iz Instrumenta.

U okviru humanitarne sastavnice Instrumenta iznos od 19,50 milijuna EUR izdvojen je kao rezerva za moguće financiranje odgovora na priljev novih izbjeglica iz Sirije 2019. Budući da rezerva nije iskorištena, taj je iznos ugovoren 2020. kako bi se pokrile mjere u području zdravlja i zaštite, čime je dovršen postupak programiranja za drugu tranšu.

---

²³ Ukupna raspodjela doprinosa država članica dostupna je na <http://www.consilium.europa.eu/hr/press/press-releases/2016/02/03/refugee-facility-for-turkey/>.

²⁴ <https://www.consilium.europa.eu/hr/press/press-releases/2018/06/29/facility-for-refugees-in-turkey-member-states-agree-details-of-additional-funding/>

Do 31. prosinca 2020. Komisija je dodijelila cijelu operativnu omotnicu Instrumenta. Od ukupno 6 milijardi EUR do kraja 2022. isplaćeno je nešto više od 5 milijardi EUR.

Dodatna pomoć EU-a izbjeglicama u Turskoj izvan okvira Instrumenta

Komisija je 2020. dodijelila 535 milijuna EUR za potporu humanitarnim djelovanjima u Turskoj izvan okvira Instrumenta. Taj je iznos uključivao 50 milijuna EUR za daljnje pružanje pomoći u područjima zaštite, zdravlja i obrazovanja te 485 milijuna EUR u okviru izmjene proračuna kako bi se nastavio rad Mreže za hitnu socijalnu pomoć (ESSN) i programa uvjetovane novčane pomoći za obrazovanje (CCTE). Ta je pomoć ugovorena i isplaćena u punom iznosu.

Slijedom zaključaka Europskog vijeća iz lipnja 2021. Komisija je predložila mobilizaciju dodatne 3 milijarde EUR za izbjeglice i zajednice domaćine u Turskoj za razdoblje 2021.–2023. Prvih 560 milijuna EUR tih sredstava dodijeljeno je krajem 2021. za nastavak potpore u prioritetnim područjima kao što su osnovne potrebe i obrazovanje te upravljanje migracijama i nadzor granica. Dodatnih 1 235 milijuna EUR dodijeljeno je 2022. u prioritetnim područjima osnovnih potreba i socioekonomske potpore (634 milijuna EUR), kao i upravljanja granicama (220 milijuna EUR). Cilj je potonje mjere ojačati kapacitete Turske za nadzor granica i tako odgovoriti na kontinuiran migracijski pritisak na njezinim istočnim granicama pružanjem opreme, tehničke pomoći i osposobljavanja.

Osim toga, kad je riječ o humanitarnoj pomoći, 2021. i 2022. dodijeljeno je 425 milijuna EUR (300 milijuna EUR u 2021. i 125 milijuna EUR u 2022.) za daljnju potporu za usluge zaštite i osnovne potrebe.

Saldo od 630 milijuna EUR programirat će se 2023. Osim toga, kao dio paketa vrijednog 3 milijarde EUR mobilizira se ukupno 150 milijuna EUR za potporu preseljenju izbjeglica u države članice EU-a, upravljanju migracijama i granicama te borbi protiv krijumčarenja u okviru instrumenata HOME-a.

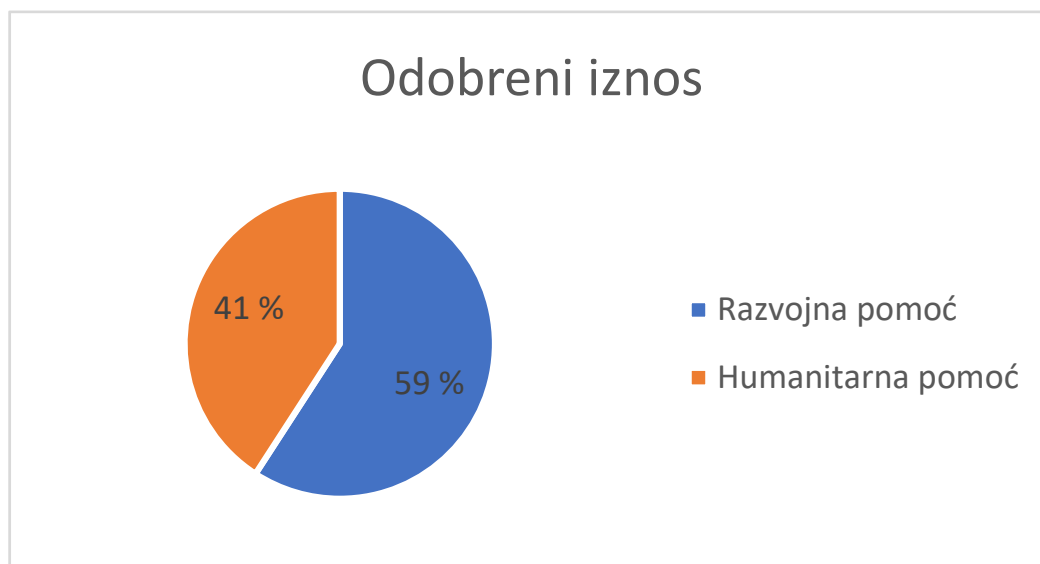
Ukupna pomoć EU-a izbjeglicama u Turskoj od 2011. iznosi gotovo 10 milijardi EUR. To uključuje 345 milijuna EUR mobiliziranih od 2011. do 2016. za pomoć izbjeglicama, 6 milijardi EUR u okviru Instrumenta, 535 milijuna EUR za prijelazno financiranje 2020. i 3 milijarde EUR dodatnih sredstava od 2021. do 2023.

4. Provedba Instrumenta

Instrument se provodi kao humanitarna i razvojna pomoć. U prvoj je tranši dodijeljeno otprilike 1,4 milijarde EUR za humanitarnu, a 1,6 milijardi EUR za razvojnu pomoć. S obzirom na dugotrajnu prirodu krize u Siriji, intervencije financirane iz druge tranše sve su više usmjerene na aktivnosti socioekonomske potpore i stvaranje prilika za zaradu za život. U drugoj je tranši za humanitarnu pomoć dodijeljeno 1,04 milijarde EUR, a za razvojnu pomoć 1,9 milijardi EUR²⁵.

U cijelom Instrumentu humanitarna i razvojna pomoć izdvojene su kako slijedi:

Potpune informacije mogu se pronaći u tablici projekata dostupnoj na internetu²⁶.

Programiranje Instrumenta dovršeno je u prosincu 2019., a do kraja 2020. ugovorena je puna operativna omotnica od 6 milijardi EUR, od čega je do kraja 2022. isplaćeno više od 5 milijardi EUR.

Važno je naglasiti da se pomoć pružena u okviru Instrumenta temelji na projektima. Isplate ovise o napretku u provedbi intervencija u okviru Instrumenta.

Posebna se pozornost posvećuje izbjeglicama i tražiteljima azila koji nisu iz Sirije. U intervencije u okviru Instrumenta uvijek se nastoji uključiti lokalne zajednice koje su primile izbjeglice.

Humanitarna pomoć u okviru Instrumenta usmjerena je na pružanje pomoći najranjivijim izbjeglicama kako bi se dostojanstveno ispunile njihove osnovne potrebe i pružila zaštita. Njome se ujedno preko specijaliziranih agencija i partnera u području zdravlja i obrazovanja nastoje otkloniti nedostaci u kriznim situacijama. Humanitarna pomoć EU-a pruža se u skladu s Europskim konsenzusom o humanitarnoj pomoći iz 2007.²⁷, u kojem je predviđeno da se EU kao humanitarni čimbenik pridržava načela humanosti, neutralnosti, nepristranosti i

²⁵ Preostali iznos od 60 milijuna EUR dodjeljuje se administrativnoj i operativnoj potpori za provedbu Instrumenta.

²⁶ <https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/system/files/2022-01/Facility%20table%20December%202021.pdf>

²⁷ Zajednička izjava Vijeća i predstavnika vlada država članica.

neovisnosti, kako je utvrđeno u članku 214. UFEU-a i u Uredbi o humanitarnoj pomoći (br. 1257/96)^{28,29}.

Unutar humanitarne sastavnice Instrumenta provedeno je ukupno 65 projekata preko 21 partnera u okviru prve i druge tranše. Projektima se osiguravaju sredstva za ispunjavanje osnovnih potreba, zaštitu, obrazovanje i zdravstvenu skrb najranjivijim izbjeglicama u Turskoj. U prvoj su tranši dodijeljene i ugovorene 1,4 milijarde EUR humanitarne pomoći te isplaćene 1,3 milijarde EUR, a u drugoj su tranši ugovorene 1,04 milijarde EUR te je do 31. siječnja 2023. isplaćeno 1,035 milijuna EUR.

Razvojna pomoć dugoročno doprinosi područjima zdravstva, obrazovanja i socioekonomskog razvoja izbjeglica, posebno u pogledu pristupa javnim uslugama i prilikama za zaradu za život, te komunalne infrastrukture. Usmjerena je i na ranjive skupine te u intervencijama uzima u obzir rodni aspekt, a uključuje npr. zaštitu žena i djevojčica od seksualnog i rodno uvjetovanog nasilja te poboljšanje pristupa skrbi u području spolnog i reproduktivnog zdravlja.

Unutar razvojne sastavnice Instrumenta provedba 26 projekata ugovorenih u okviru prve tranše i dalje dobro napreduje. Od tih projekata 15 se provodi u okviru Regionalnog uzajamnog fonda EU-a za odgovor na sirijsku krizu (EUTF) u ukupnom iznosu od 293 milijuna EUR, uz sredstva koja se izravno dodjeljuju putem Instrumenta pretpristupne pomoći³⁰.

Isplate provedbenim partnerima dosegnule su gotovo 2,6 milijardi EUR od ukupno 3,5 milijardi EUR dodijeljenih za razvojnu pomoć u okviru obje tranše Instrumenta³¹. U okviru druge tranše dodijeljenih 1,9 milijardi EUR u potpunosti je ugovoreno do prosinca 2020., od čega je nešto više od 1 milijarde EUR isplaćeno do kraja prosinca 2022. Razvojna sastavnica Instrumenta uključuje 17 ugovora.

Na provedbu Instrumenta 2022. utjecale su vrlo visoka inflacija u Turskoj i poteškoće s tečajem zbog kojih je bilo potrebno smanjiti opseg nekih projekata, što je pak dovelo do smanjenja broja izgrađenih objekata. Znatne promjene tržišnih uvjeta i stopa inflacije posebno su negativno utjecale na nabavu kad je riječ o nekoliko djelovanja.

Ti čimbenici rastuće inflacije, devalvacije turske lire i pratećeg rasta cijena građevinskog materijala problem su u provedbi projekata, osobito infrastrukturnih. Komisija provodi procjenu pogođenih projekata kako bi se utvrdili nedostaci u njihovu dovršetku te intenzivirala suradnja s provedbenim partnerima i misijama na terenu. Procjena je još u tijeku u trenutku izvješćivanja.

---

²⁸ Uredba Vijeća (EZ) br. 1257/96 od 20. lipnja 1996. o humanitarnoj pomoći.

²⁹ Humanitarna pomoć Europske komisije temelji se na godišnjim planovima za pružanje humanitarne pomoći (HIP). Okvir za suradnju Komisije i njezinih partnera u području humanitarne pomoći utvrđen je Komisijinim sporazumima o financijskom i administrativnom okviru s međunarodnim organizacijama i okvirnim sporazumima o partnerstvu s nevladinim organizacijama.

³⁰ Sredstvima Instrumenta pretpristupne pomoći upravlja se u okviru Instrumenta u skladu s pravilima za vanjske aktivnosti sadržanima u drugom dijelu glavi IV. Financijske uredbe i pravilima za njezinu primjenu.

³¹ Taj iznos obuhvaća isplate u okviru projekata koje provodi Regionalni uzajamni fond EU-a za odgovor na krizu u Siriji, ali za koje proračun EU-a još nije terećen.

Intervencije u okviru Instrumenta po prioritetnom području

O napretku po prioritetnom području u pružanju pomoći koja se financira u okviru obje tranše Instrumenta izvješćuje se dvaput godišnje u izvješćima o praćenju Instrumenta³². Pružanje pomoći izbjeglicama i zajednicama domaćinima bilo je osobito uspješno u sljedećim prioritetnim područjima:

Obrazovanje

U okviru Instrumenta dodijeljeno je više od 1,5 milijardi EUR za prioritetno područje obrazovanja, uključujući 545 milijuna EUR³³ za obrazovnu infrastrukturu.

U okviru humanitarne sastavnice Instrumenta za obrazovanje izdvojeno je više od 181 milijun EUR. Programom uvjetovane novčane pomoći za obrazovanje (CCTE) podupiru se upis u školu i nastava za djecu izbjeglice u obliku mjesečnih plaćanja obiteljima izbjeglica, uz uvjet da učenici redovito pohađaju nastavu. Gotovinska komponenta programa CCTE financirala se iz humanitarne sastavnice do listopada 2022. nakon što je u okviru izmjene proračuna dogovorene u srpnju 2020. osigurano dodatnih 85 milijuna EUR, a aktivnosti potpore kapacitetima za neometan prelazak nastavile su se do prosinca 2022. Taj je program u listopadu 2022. prenesen u okvir razvojne sastavnice. Do listopada 2022. 811 181 dijete imalo je koristi od CCTE-a. Četvrta faza CCTE-a, koja se financira u okviru dodatne pomoći za izbjeglice u Turskoj, potpisana je u rujnu 2022. u iznosu od 210 milijuna EUR, čime je dovršen prelazak s humanitarne na dugoročnu razvojnu pomoć u području obrazovanja.

Provedba vodećeg programa dodjele izravnih bespovratnih sredstava (PIKTES II³⁴) Ministarstvu nacionalnog obrazovanja u iznosu od 400 milijuna EUR u okviru Instrumenta završila je u siječnju 2023. te se nastavila novim projektom PIKTES+³⁵ s ukupnim proračunom od 300 milijuna EUR iz dodatne pomoći za izbjeglice u Turskoj. Program PIKTES podupire Ministarstvo povećanjem upisa, zadržavanja i prelaska djece izbjeglica u formalnom sustavu obrazovanja uz održavanje kvalitete obrazovanja i socijalne kohezije. Do ožujka 2022. nešto više od 747 000 sirijske djece upisano je u formalno obrazovanje. Više od 44 000 učenika bilo je upisano u predškolske ustanove, više od 328 000 u niže razrede osnovne škole, 282 323 u više razrede osnovne škole i 77 361 u srednje škole, a više od 7 500 bilo je u formalnom sekundarnom obrazovanju na daljinu. Do lipnja 2022. za 63 489 djece izbjeglica organizirana je dopunska nastava propuštenoga gradiva, a za 41 038 djece izbjeglica dopunska nastava za utvrđivanje gradiva uz potporu Instrumenta. Kad je riječ o potpori nastavnim kapacitetima obrazovnog sustava, zaposlen je 3 321 član nastavnog i savjetodavnog osoblja te pomoćnog osoblja (nastavnici i savjetnici za profesionalno usmjeravanje iz programa PIKTES), a 22 834 nastavnika državnih službenika i 15 917 članova školskog administrativnog osoblja primalo je plaću u okviru programa PIKTES II. Kad je riječ o poticajnom okruženju za učenje, u školama je zaposleno 3 020 članova osoblja za čišćenje i 1 580 članova zaštitarskog osoblja. Do lipnja 2022. u okviru programa PIKTES II 3 886 nastavnika, 10 126 nastavnika državnih službenika i 8 154 člana školskog administrativnog osoblja prošlo je osposobljavanje o raznim temama povezanim s uključivim obrazovanjem.

Broj studenata izbjeglica i studenata iz zajednica domaćina koji su primili stipendije uz potporu

---

³² https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/enlargement-policy/negotiations-status/turkey/eu-facility-refugees-turkey_en

³³ Time je obuhvaćen projekt čiste energije u vrijednosti od 40 milijuna EUR u okviru EUTF-a (FRIT 1).

³⁴ *Promoting Integration of Syrian Kids into the Turkish Education System II* (Promicanje integracije sirijske djece u turski obrazovni sustav II) (PIKTES II).

³⁵ *Promoting Inclusive Education for Kids in the Turkish Education System* (Promicanje uključivog obrazovanja djece u turskom obrazovnom sustavu) (PIKTES+).

Instrumenta za tehničko i strukovno obrazovanje i osposobljavanje (TVET) ili visoka učilišta dosegno je 29 049. Većina tih studenata bile su izbjeglice. Zadržana je rodna ravnoteža.

Instrumentom se i dalje podupire razvoj obrazovne infrastrukture i smanjuje upisivanje prevelikog broja djece u škole. Znatno se povećao broj obrazovnih ustanova koje su modernizirane ili izgrađene. Veliko postignuće u području modernizacije bilo je postavljanje 8 700 pametnih ploča u osnovne i srednje škole. Dosad je potporom iz Instrumenta modernizirano više od 12 000 objekata. Osim toga, izgrađeno je ukupno 117 škola od kojih je 108 već započelo s radom. Cilj je projekta čiste energije ugovorenog u okviru prve tranše u vrijednosti od 40 milijuna EUR opskrbljivati energijom 120 škola s pomoću dviju solarnih elektrana i krovnih ploča. Dovršene su krovne instalacije za tri škole, a u još 48 škola prosječno je dovršeno 90 % građevinskih radova. Osim toga, u još 41 školi započeli su sanacijski radovi radi povećanja energetske učinkovitosti, a do kraja 2022. zabilježen je napredak od 70 %.

Zaštita

Za zaštitu je u okviru Instrumenta dodijeljeno ukupno oko 211 milijuna EUR, uglavnom putem projekata u okviru humanitarne sastavnice.

Iz humanitarne sastavnice Instrumenta podupiru se registracija i provjera izbjeglica kako bi se regulirao njihov status u Turskoj te olakšao pristup uslugama. Osim samostalnih intervencija zaštite usmjerenih na otklanjanje nedostataka i odgovaranje na posebne potrebe i ugrožene pojedince, zaštita je uključena i u druge stupove strategije humanitarnog odgovora (osnovne potrebe, zdravstvo i obrazovanje). Opći je cilj bolje riješiti problem ranjivosti izbjeglica, regulirati njihov status i povezati ih sa širom mrežom javnih usluga i usluga UN-a/nevladinih organizacija. U izvještajnom razdoblju pomoć je bila usmjerena na najranjivije skupine (sezonski poljoprivredni radnici migranti, ključne skupine izbjeglica itd.). Osim toga, projekti financirani iz Uzajamnog fonda EU-a kao odgovora na sirijsku krizu uključivali su pomoć pri prihvatu izbjeglica u društvenim centrima i daljnje upućivanje ranjivih izbjeglica na odgovarajuće službe.

U okviru razvojne sastavnice Instrumenta krajem 2020. ugovorena je dodjela izravnih bespovratnih sredstava za Ministarstvo obitelji, rada i socijalne skrbi u iznosu od 20 milijuna EUR. Tim se projektom nastoji poboljšati pružanje preventivnih i zaštitnih socijalnih usluga najranjivijim izbjeglicama i zajednicama domaćinima. U 2022. otvoreno je osam od planiranih 18 novih centara za socijalne usluge i ostvaren je napredak u otvaranju šest centara za dnevnu skrb za starije osobe. Pokrenute su i pripreme aktivnosti, ponajprije opremanje 75 jedinica za zaštitu djece, osnivanje 10 mobilnih centara za socijalne usluge, pružanje materijalne potpore jedinicama za zaštitu i praćenje nasilja te osposobljavanje oko 4 000 članova osoblja Ministarstva obitelji i socijalne skrbi na središnjoj i pokrajinskoj razini.

Zdravlje

U okviru Instrumenta 800 milijuna EUR dodijeljeno je prioritetnom području zdravstva.

Glavni stup potpore Instrumenta je projekt SIHHAT, koji se financirao dvama uzastopnim dodjelama u iznosu od 300 milijuna EUR u 2016. i 210 milijuna EUR u 2020. Projektom SIHHAT podupiru se naponi turskog Ministarstva zdravlja da osigura besplatan i pravedan pristup zdravstvenoj skrbi za 4 milijuna izbjeglica. Postoji ukupno 187 operativnih zdravstvenih centara za migrante u 30 pokrajina, a oko 4 000 zdravstvenih djelatnika, od kojih je 75 % sirijskog podrijetla, radi u objektima koje financira EU. SIHHAT II provodi se potrebnom dinamikom, s vidljivim rezultatima. Pripreme za SIHHAT III počele su 2022. Njime bi se trebale nastaviti pružati usluge zdravstvene skrbi izbjeglicama nakon 2023., kad bi

SIHHAT II trebao završiti.

Dovršena je izgradnja dviju bolnica, Dörtyol/Hatay i Kilis, koje su financirane u okviru Instrumenta. Obje su službeno otvorene (u lipnju odnosno prosincu 2022.) i potpuno su operativne te pružaju kvalitetne usluge sekundarne zdravstvene skrbi izbjeglicama i zajednicama domaćinima. Osim toga, na temelju Instrumenta grade se i renoviraju zdravstveni centri za migrante, nabavljaju higijenske potrepštine i potrepštine za trudnice te renoviraju jedinice za fizioterapiju kao dopuna projektu SIHHAT.

Gotovo je završen postupak prelaska usluga fizičke rehabilitacije s humanitarne na razvojnu pomoć. Humanitarni partner uspješno osigurava siguran i uključiv pristup uslugama za izbjeglice s invaliditetom i drugim poteškoćama u skladu sa spremnošću jedinica za fizioterapiju i rehabilitaciju izgrađenih u okviru SHIFA-e³⁶, projekta koji financira EU, a provodi Razvojna banka Vijeća Europe (CEB).

U svojim pripremama za SIHHAT III Komisija namjerava posvetiti posebnu pozornost ranjivim skupinama (izbjeglice izvan pokrajine u kojoj su se registrirale, osobe koje nisu iz Sirije, LGBTQI+ osobe i izbjeglice s invaliditetom) i posebnim uslugama, među ostalim reproduktivnom zdravljju, mentalnom zdravljju i psihosocijalnoj potpori.

Komunalna infrastruktura

Komunalna infrastruktura prioritet je Instrumenta. Instrumentom se podupire velik broj općina u pružanju osnovnih komunalnih usluga, uključujući vodoopskrbu i odvodnju te upravljanje otpadom. Podupire se i lokalna infrastruktura pružanjem rekreacijskih usluga. U listopadu 2021. dovršena je izgradnja postrojenja za mehaničko-biološku obradu otpada u Gaziantepu. Od 36 ugovora potpisano je devet za vodoopskrbu, upravljanje otpadom i otpadnim vodama, a od 26 objekata za mlade i sport 22 su ugovorena i trenutačno su u izgradnji.

Osnovne potrebe i socioekonomska potpora

Više od 2,83 milijarde EUR dodijeljeno je za osnovne potrebe i socioekonomsku potporu u okviru Instrumenta.

Intervencijama u tom prioritetnom području nastoji se ispuniti osnovne potrebe najranjivijih izbjeglica te ojačati njihovu otpornost i samostalnost. Time bi se trebao omogućiti postupan prelazak s ovisnosti o socijalnoj pomoći na veću samostalnost i prilike za zaradu za život.

Više od 2,6 milijuna izbjeglica primilo je u okviru Instrumenta izravnu potporu za svoje osnovne potrebe koja im omogućuje dostojanstven život. Većina potpore pruža se putem Mreže za hitnu socijalnu pomoć (ESSN), programa humanitarne socijalne pomoći u okviru kojeg se putem sustava debitnih kartica trenutačno isplaćuje mjesečna novčana pomoć za više od 1,6 milijuna izbjeglica. Za treću fazu ESSN-a dodijeljeno je 1 225 milijuna EUR. Nastavak potpore iz ESSN-a pruža se do drugog tromjesečja 2023.³⁷, uz dodatna sredstava dodijeljena u okviru dodatne potpore za izbjeglice izvan Instrumenta.

U okviru druge tranše Instrumenta Komisija je Ministarstvu obitelji i socijalne skrbi isplatila izravna bespovratna sredstva u iznosu od 245 milijuna EUR kako bi se pružila mjesečna financijska potpora usporediva sa socijalnom pomoći koja se pruža ranjivim pojedincima u

---

³⁶ *Strengthening Health Infrastructure for All* (Jačanje zdravstvene infrastrukture za sve).

³⁷ <https://www.europarl.europa.eu/news/hr/press-room/20200706IPR82727/meps-approve-EU585-million-to-support-syrian-refugees-in-neighbouring-countries>

okviru turskog sustava socijalne sigurnosti, tj. komplementarnim ESSN-om (C-ESSN). Nakon pripremne faze plaćanja korisnicima započela su u srpnju 2021. i nastavit će se barem do svibnja 2023. Projekt se provodi usporedno s ESSN-om i pruža potporu kućanstvima sa samohranim roditeljima, starijim osobama i osobama s invaliditetom i teškim invaliditetom. Osoblje delegacije EU-a i terenskog ureda ECHO-a u Ankari redovito se sastaje radi koordinacije usporedne provedbe ESSN-a i C-ESSN-a. U 2022. osiguran je kontinuitet programa C-ESSN i ESSN³⁸ u okviru dodatne potpore za izbjeglice u iznosu od 3 milijarde EUR mobiliziranih za razdoblje 2021.–2023.³⁹

Dodatna socioekonomska potpora i dalje se pruža izbjeglicama s pristupom tržištu rada. Tom se potporom nastoji povećati zapošljivost izbjeglica te se omogućuju strukovno osposobljavanje i stjecanje vještina, jezični tečajevi, savjetovanje pri traženju posla, programi osposobljavanja na radnom mjestu i pojednostavnjenje postupka izdavanja radnih dozvola kako bi se pružila potpora sirijskim izbjeglicama i zajednicama domaćinima. U suradnji s Turskom organizacijom za razvoj malog i srednjeg poduzetništva (KOSGEB) i Turskom razvojnom i investicijskom bankom (TKYB) novoosnovanim i postojećim poduzećima sirijskih izbjeglica i zajednica domaćina dodjeljuju se bespovratna sredstva namijenjena za poduzetnike i poduzetničko osposobljavanje. Dodatnim projektom podupiru se razvoj i provedba modela socijalnog poduzetništva u kojem su žene na vodećim položajima kako bi se ranjivim sirijskim ženama izbjeglicama i Turkinjama pružile održive djelatnosti koje donose zaradu. Dva dodatna projekta usmjerena su na potporu zapošljavanju u poljoprivredi. Projekti bi trebali trajati najkasnije do sredine 2025. U 2022. osiguran je kontinuitet socioekonomske potpore izbjeglicama u okviru dodatne potpore za izbjeglice u iznosu od 3 milijarde EUR mobiliziranih za razdoblje 2021.–2023.

Upravljanje migracijama

U tom prioritetnom području iz Instrumenta su u okviru prve tranše financirana dva projekta ukupne vrijednosti 80 milijuna EUR. Prvim je projektom pružena potpora EU-a povećanju kapaciteta turske obalne straže za obavljanje operacija potrage i spašavanja. Cilj drugog projekta bio je pružiti potporu Glavnoj upravi za upravljanje migracijama (DGMM) u upravljanju vraćanjem iz EU-a. Oba su projekta dovršena.

Rodni aspekti u projektima u okviru Instrumenta

Provedbom intervencija u okviru Instrumenta i dalje se upravlja na temelju Akcijskog plana EU-a za rodnu ravnopravnost III pod nazivom „Zajedno prema rodnoj ravnopravnosti u svijetu u razdoblju 2021.–2025.“. Promicanje, zaštita i ostvarenje ljudskih prava za žene i djevojčice u svojoj njihovoj raznolikosti, rodna ravnopravnost te jačanje položaja žena i djevojčica ostali su prioriteti 2022. Rodna pitanja bila su uključena u sve projekte Instrumenta i neprestano ih se pratilo na temelju raščlanjenih podataka (76 pokazatelja). Rodno osviještena politika kombinirala se s namjenskim aktivnostima razvijenima s provedbenim partnerima koji imaju veliko iskustvo s tim pristupom i mogućnost otvaranja dijaloga s turskim tijelima.

---

³⁸ Planira se da će sljedeću fazu programa ESSN preuzeti Glavna uprava za susjedsku politiku i pregovore o proširenju.

³⁹ Provedbena odluka Komisije o financiranju pojedinačne mjere za pružanje novčane potpore najranjivijim izbjeglicama u Turskoj za 2022. i 2023., C(2022) 7822 final, donesena je 4. siječnja 2022., a Provedbena odluka Komisije o financiranju pojedinačne mjere za nastavak potpore za osnovne potrebe i prelazak na prilike za zaradu za život za izbjeglice u Turskoj 2022., C(2022) 8887, donesena je 7. prosinca 2022.

Instrument je imao važnu ulogu u povećanju zapošljivosti žena. Više od 26 000 žena uspješno je završilo kratkoročan program strukovnog osposobljavanja, a oko 40 000 žena iskoristilo je usluge savjetovanja o zapošljavanju. Osim toga, savjetodavnu ili financijsku potporu primilo je oko 500 poduzeća u vlasništvu žena.

U okviru Instrumenta ženama izbjeglicama omogućeni su izrazito korisni tečajevi turskog jezika. Te je tečajeve uspješno završilo oko 25 000 odraslih žena izbjeglica i 20 000 studentica. Nadalje, otprilike 55 000 djevojčica izbjeglica pohađalo je predškolsko obrazovanje omogućeno u okviru projekata koji se financiraju iz Instrumenta. Stipendije za obrazovanje dobilo je i 15 000 studentica. Važno je napomenuti da žene čine više od 50 % nastavnika i nastavnog osoblja uključenih u Instrument.

Programima novčane pomoći osigurane su jednake pogodnosti za žene izbjeglice. Više od milijun žena prima redovite bezuvjetne isplate sredstava. Osim toga, obitelji oko 400 000 studentica primile su uvjetovanu novčanu potporu za obrazovanje. Odvojeno od programâ novčane pomoći, oko 500 000 žena izbjeglica koristilo se uslugama upućivanja na zaštitu, a otprilike 550 000 žena izbjeglica bile su korisnice usluga zaštite pruženih u okviru projekata koji se financiraju iz Instrumenta.

5. Praćenje i evaluacija

Praćenje

Sustav praćenja Instrumenta osmišljen je tako da ga se prilagođava, doraduje i unapređuje tijekom cijelog životnog vijeka. Izvješćivanje o postignućima Instrumenta 2022. i dalje se temeljilo na ažuriranom okviru za rezultate⁴⁰ i teoriji promjena⁴¹ Instrumenta. U lipnju i prosincu 2022. objavljena su dva izvješća o praćenju Instrumenta, koja su dostupna na internetskim stranicama Glavne uprave za susjedsku politiku i pregovore o proširenju⁴². Izvješće o praćenju Instrumenta koje obuhvaća razdoblje do prosinca 2022. predviđeno je za lipanj 2023.

U njezinim zadaćama praćenja i izvješćivanja u okviru Instrumenta Komisiji i dalje pomaže tim za tehničku pomoć (SUMAF⁴³). Do kraja 2022. dovršeno je 239 misija za praćenje i provedeno je šest misija za praćenje usmjerenih na rezultate (ROM), 94 misije za tehničku pomoć i 139 provjera na terenu/misija za praćenje; 61 % tih misija bilo je usmjereno na ugovore u okviru izravnog upravljanja⁴⁴. Nastavila su se pratiti i djelovanja u okviru Instrumenta koja se financiraju u okviru planova za pružanje humanitarne pomoći te je u izvještajnom razdoblju dovršeno 89 misija za praćenje na razini projekta.

Evaluacija

---

⁴⁰ https://neighbourhood-enlargement.ec.europa.eu/system/files/2022-06/Facility%20Results%20Framework_Jun2022.pdf

⁴¹ https://neighbourhood-enlargement.ec.europa.eu/system/files/2022-06/Facility%20Theory%20of%20Change_Feb2022.pdf

⁴² https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/enlargement-policy/negotiations-status/turkey/eu-facility-refugees-turkey_en

⁴³ Tehnička pomoć za potporu praćenju mjera koje se financiraju u okviru Instrumenta za izbjeglice u Turskoj – IPA/2018/393-877.

⁴⁴ Kumulativni podaci, iz 2017.

Komisija je nastavila provoditi preporuke iz strateške evaluacije Instrumenta u sredini programskog razdoblja, objavljene⁴⁵ u srpnju 2021.

6. Nadzor

Europski revizorski sud započeo je u studenome 2022. drugu reviziju uspješnosti Instrumenta. Revizija je bila u tijeku u trenutku sastavljanja ovog izvješća. Sud planira izdati svoje nalaze i preporuke u jesen 2023.

7. Komunikacija i vidljivost

U 2022. nastavile su se aktivnosti za povećanje vidljivosti djelovanja u okviru Instrumenta kako bi pomoć koju EU pruža Turskoj u zbrinjavanju izbjeglica bila uočljivija. Prioriteti su uključivali rad na informiranju, vidljivosti i razumijevanju među građanima, medijima, oblikovateljima politika i drugim dionicima u EU-u, Turskoj i međunarodnoj zajednici.

Događanja, svečanosti i medijska prisutnost

U prvoj polovini 2022. voditelj delegacije proveo je četiri misije u gradovima Denizli, Konya, Mardin i Dörtyol radi povećanja prepoznatljivosti djelovanja EU-a, što je privuklo velik interes. Druga događanja povezana s projektima uključuju svečanost otvaranja projekta Poticanje privatnog sektora i jačanje socijalne i gospodarske kohezije u Turskoj (FOSTER) u veljači 2022., pokretanje projekta Socijalno poduzetništvo, jačanje položaja i kohezija zajednica izbjeglica i domaćina u Turskoj (SEECO) u svibnju, svečanost otvaranja nove državne bolnice u lipnju u Kilisu i svečanost potpisivanja programa uvjetovane novčane pomoći za obrazovanje u prosincu 2022., čime je obilježen službeni prelazak tog programa iz UNICEF-a na tursku vladu. Vidljivosti aktivnosti i djelovanja pridonijela su priopćenja za medije.

U 2022. organizirano je medijsko putovanje za posjet projektima humanitarne pomoći koje EU financira u Turskoj. Stoga su objavljene posebne publikacije u europskim medijima, uključujući El Pais (ES), ANSA-u (IT), Publico (PT), Deutsche Welle (DE), ARD (DE), EFE (ES) i NRK (NO). Osim toga, zajedno s Međunarodnom federacijom društava Crvenog križa i Crvenog polumjeseca (IFRC) provedena je opsežna komunikacijska kampanja za informiranje o programu ESSN. Kampanja je uključivala uspješnu promidžbu na društvenim mrežama u Njemačkoj, Italiji, Švedskoj, Turskoj, Portugalu i Poljskoj.

8. Zaključak i sljedeći koraci

Tijekom 2022. ostvaren je važan napredak u provedbi Instrumenta. Ugovorena je puna operativna omotnica Instrumenta i isplaćeno je 5 milijardi EUR. Instrument je nastavio pružati nužnu pomoć izbjeglicama i zajednicama domaćinima u Turskoj.

Sljedeći su koraci:

- *nastavak djelotvorne provedbe svih projekata u korist izbjeglica i zajednica domaćina u skladu s načelima dobrog financijskog upravljanja,*
- *nastavak komunikacijskih aktivnosti povezanih s Instrumentom,*
- *organizacija sastanka Upravljačkog odbora Instrumenta u lipnju 2023.,*

---

⁴⁵ https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/strategic-mid-term-evaluation-facility-refugees-turkey-2016-201920_en

- *programiranje i provedba dodatne potpore izbjeglicama i zajednicama domaćinima u Turskoj kako bi se osigurala održivost postignuća u okviru Instrumenta.*